

Beantwoording vragen raad watertakenprogramma

Datum	: 06-11-2024
Aan	: raad
Van	: Rob Jonkman en Siebrand Hulshoff
Onderwerp	: Beantwoording vragen raad over grondwater

Tijdens de raadsavond van maandag 4 november jl. zijn vragen gesteld n.a.v. de rol en verantwoordelijkheid van particulieren bij de grondwaterzorgplicht. E.e.a. naar aanleiding van de toelichting op pagina 14 (onderaan deze memo toegevoegd) van het Gemeentelijk Watertakenprogramma. Specifiek zijn er vragen gesteld over het feit dat particulieren verantwoordelijk zijn voor de gevolgen van overtollig grondwater of een lage grondwaterstand op eigen terrein.

Deze memo geeft een verdiepende toelichting op de rol- en taakverdeling rondom de grondwatertaak, met als doel hiermee antwoord te geven op de in de raad gestelde vragen en de toezeggen om deze vragen schriftelijk voor de besluitvormende raadsvergadering van aanstaande maandag 11 november te beantwoorden.

De gemeentelijke grondwatertaak

De gemeente heeft sinds 2008 een wettelijke grondwatertaak, artikel 2.16 van de Omgevingswet (voorheen heette dit de grondwaterzorgplicht). Bij problemen met grondwater in bebouwd gebied is de gemeente eerste aanspreekpunt. Maar dit betekent niet dat de gemeente bewoners en bedrijven altijd tegemoet moet komen bij grondwaterproblemen.

De grondwaterzorg in bebouwd gebied is niet alleen een taak van de gemeente. Ook de waterbeheerder (het Wetterskip), de provincie, grondwateronttrekkende bedrijven én particuliere eigenaren hebben verantwoordelijkheden om problemen te voorkomen. Het Wetterskip heeft vaak de grootste invloed op het grondwaterpeil omdat zij het waterpeil van het gebied bepalen.

Verantwoordelijkheid van de particuliere eigenaar

De particuliere eigenaar is in beginsel zelf verantwoordelijk voor de staat van zijn perceel en woning/bouwwerk. Eigenaren moeten zelf zorgen voor een goede staat van percelen en gebouwen die zij in eigendom hebben. Om bijvoorbeeld vochtschade in huis te voorkomen, moet de eigenaar ervoor zorgen dat zijn gebouw aan de boven-, zij- én onderkant waterdicht is. Bij een lek dak is de eigenaar zelf verantwoordelijk voor reparatie. En als sprake is van een natte kelder dan moet de eigenaar dus zelf bouwkundige en/of waterhuishoudkundige maatregelen treffen om het grondwater buiten te houden.

De grondwatertaak verplicht gemeenten niet tot bouwkundige maatregelen op particulier terrein of aan de woning van huiseigenaren.

Rolverdeling bij grondwaterproblemen

Bij problemen met grondwater kan het gaan om te veel of juist te weinig grondwater. De gemeente is eerste aanspreekpunt voor deze problemen. De gemeente maakt vervolgens een analyse van oorzaken, gevolgen en mogelijke maatregelen. Als daaruit blijkt dat sprake is van structurele problemen én het doelmatig is om in openbaar gebied maatregelen te treffen om deze problemen te voorkomen en/of te beperken én deze maatregelen geen taak is van Wetterskip, provincie of Rijk dan gaat de gemeente over tot maatregelen.

De gemeente bepaalt de maatregelen zo veel mogelijk in samenspraak met alle betrokken partijen: bewoners, bedrijven en Wetterskip. Een ieder heeft daarin zijn eigen taak. Het eventueel treffen van maatregelen op particulier terrein is de verantwoordelijkheid van de particuliere eigenaar.

Taken en voorbeelden op een rij:

Waterschap: Het waterschap reguleert het grondwaterpeil in agrarische en stedelijke gebieden en moet ervoor zorgen dat het peil voldoende is voor de functies in dat gebied. Bij een te laag peil kan het waterschap maatregelen nemen, zoals het verhogen van het peil door water in te laten.

Grondeigenaar (beperkte invloed): Hoewel de grondeigenaar zelf meestal geen directe invloed heeft op het algemene grondwaterpeil, kan hij wel indirect verantwoordelijk zijn voor bepaalde maatregelen op zijn eigen perceel. Bijvoorbeeld, als een grondeigenaar werkzaamheden uitvoert die het grondwaterpeil beïnvloeden, kan hij verplicht zijn om schade aan aangrenzende percelen te herstellen of te voorkomen.

Gemeente: Als de inrichting van het openbaar gebied zorgt voor structurele problemen van grondwater bij particulieren of bedrijven zoekt de gemeente naar oplossingen om het openbaar gebied aan te passen om zo problemen op te lossen.

Wetgeving en beleid: Het waterschap en de provincie stellen regels op, bijvoorbeeld in de Waterwet en via lokale verordeningen. Een grondeigenaar die bouwt of graaft, kan verplicht zijn om rekening te houden met het waterpeil en kan soms maatregelen moeten nemen om de grondwaterstand op zijn perceel te reguleren.

Schade door lage grondwaterstand: Als een grondeigenaar schade ondervindt door een te laag grondwaterpeil en dit te wijten is aan het beheer van het waterschap, kan hij in sommige gevallen compensatie aanvragen bij het waterschap.

Eigen verantwoordelijkheid in specifieke gevallen: In sommige gevallen, zoals bij particuliere ontwatering (bijvoorbeeld door drainage) of eigen pompen, kan de grondeigenaar zelf verantwoordelijk zijn voor de effecten op zijn grond.

Nuancering zinsnede pagina 14

Wij realiseren ons met deze toelichting dat de passage *“Ook de gevolgen van overtollig grondwater of een lage grondwaterstand vallen onder de verantwoordelijkheid van de grondeigenaar.”* Op pagina 14 van het watertakenprogramma enige verwarring oplevert. Met deze uitleg gaan we er van uit dat hiermee de inhoud is verduidelijkt.

Verdieping: taakverdeling watertaken

Onderstaand schema toont op hoofdlijn de taken en verplichtingen van de betrokken partijen.

grondbezitter (particulier)	De grondbezitter is verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel. Dit betekent dat hij verantwoordelijk is voor het op eigen perceel treffen van maatregelen voor de insameling en het correct aanbrengen van stedsdijkafvalwater (zind: eventuele verwachting ervan in een gebied met een laag grondwaterniveau en grondwater). Zo is hij in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het bemeldwater wat op zijn terrein valt. Ook de gevolgen van overtollig grondwater of een laag grondwaterstand vallen onder de verantwoordelijkheid van de grondbezitter. Pas als de particulier zelf niet meer met redelijke inspanning aan die verantwoordelijkheid kan voldoen, ligt er (mogelijk) een taak voor de gemeente om maatregelen te treffen in openbaar terrein. Daarnaast heeft de particulier een zorgplicht. Hij mag niets doen waarvan hij kan verwachten dat het problemen oplevert voor het juist functioneren van het gemeentelijk riool, de zuivering, de omgeving of het (water)milieu. Deze voorschriften zijn in diverse besluiten vastgelegd. Gemeente en waterbedrijven heerop.
gemeente Opsterland	Het ingezamelde huishoudelijk afvalwater dient de perceel eigenaar (over het algemeen) af te voeren naar de effluent. Hier gaat de verantwoordelijkheid over naar de gemeente. Zoals u op de effluent een zogenaamd riool (opvangput) aangebracht. Vanaf de effluent wordt de gemeente de verantwoordelijkheid en het transport van het huishoudelijk afvalwater (nietgemaalwater) tot het overnamapunt (Boddegraaf). Via een stelsel van ondergrondse leidingen en putten wordt het van huiskantelingen afkomstig afvalwater water, op een deel van de bemeldwater (aflossing via daken en kolken), ingezameld en vervoerd naar het overnamapunt. Geheel anderszins afkomstig water af af opgemerktwater van de bemeldwater in de bodem. Via een porleiding wordt af stedsdijk afvalwater vervolgens vervoerd naar een ander deel van het ondergrondse rioolstelsel, de zuivering-installatie (RRI). Dit laatste gedeelte vormt het hoofdcollectiekanaal het overnamapunt. Vanaf het overnamapunt is de water kwaliteitsbeheerder (waterschap Riuierland) verantwoordelijk voor de verdere afvoer van het ingezamelde stedsdijk afvalwater.
	Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de ontwatering van het openbaar gebied en lokale opvang en afvoer van regenwater. Als onderdelen hiervan onderhoort de gemeente een deel van de waterkering en de stedsdijk afvalwater (a. drainage, watergaten) (S4), en waterbeheer.
	De gemeente draagt daarnaast nog zorg voor inrichting en beheer van gebieden en de centrale met het rioolstelsel.

Wetterskip Fryslân	Onder het motto "Mijn wetter en droege trok" is het Wetterskip Fryslân de beheerder van het water in Fryslân en het Groninger Westerskip. Het Wetterskip zorgt voor schone water, voldoende water en veiligheid. De beheerder dat nog drie delen van water: de zee, de aar- en floor en wat het peilbeheer, het zuiveren van afvalwater, het opslaat en distribueert en de kwaliteit en het gedragende Ruimte-Ordnende
Provincie Fryslân	De Provincie Fryslân beheert het overal bestaande (waterlijke) Gebied en Water en is verantwoordelijk voor de waterhuishouding, het beheer van de zwembadwaterkwaliteit en de watergebruiker van de belangrijke vaarroutes (met uitzondering van het PMK-kaanal, dat is Rijkswaterstaat).
Vitens	Vitens is de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor winning en levering van drinkwater. Ze groeien het drinkwater uit de grond en uit het opslaatwater en zorgen vervolgens het water en leveret dit aan hun klanten.
Rijk	Het Rijk bepaalt (o.a. op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water) het wettelijk kader en de hoofdlijnen van het landelijke beleid voor het waterbeheer.

